

Założenie treści A. Rojewski 2000r.
Opracowanie treści A. Mikulski 2013.



NOWK
W-ua

KW

BERKOWSKA Maria
zd. Słupsk
ps. "J2a"

2156/USA

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 2156/LSK
BERKOWSKA Maria
zd. Stupell ps. 'Ize'

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne

VI. Fotografie ✓ (4 fot.)

I/1 Relacja Marii Berkowskiej z d. Słupsk, ps. „J2a” t.2156/4SK
- Relacja [b-d], nups, rleps, oryg., k. 3, s. 1-3



MARIA BERKOWSKA z domu Słupek
urodzona w 1920 r, wykształcenie średnie,
ps. " Iza"

Stan cywilny w chwili aresztowania: zamężna matka dwojga
dzieci / 4 i 5 l/.

Aktywna działaczka Narodowej Organizacji Wojskowej na stanowisku kierowniczkii działu organizacyjnego w komendzie NOW Kobiet na obszar warszawski, w czasie od lutego 1941 r do 10 lutego 1944r. Organizowała szkolenie kobiet do służby wojskowej pomocniczej. Prowadziła archiwum i dokonywała przekazywania NOWK do WSK- AK na szczeblu obwodów po rozkazie scaleniowym.

10.II.1944r aresztowana przez Gestapo z matką, siostrą, szwagrem i kuzynką / z dużym materiałem obciążającym, wynikającym z jej funkcji/- przeszła ciężkie śledztwo w Al.Schufha i na Pawiaku, Nikogo nie wydała. W czasie Powstania Warszawskiego odznaczona rozkazem gen."Bora" za bohaterstwo w śledztwie Krzyżem Walecznych / zaocznie/.

Wywieziona do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück - /ostatnim transportem przed powstaniem/, przebywała tam do kwietnia 1945r.

Akcją Czerwonego Krzyża wywieziona do Szwecji gdzie po podleczeniu usiłowała wrócić do normalnego życia, wychodząc za mąż za Karola Berkowskiego. W Szwecji urodziła 2-je dzieci / Jerzego w 1946r, Annę w 1947 r./

Tęskniąc do kraju, wróciła do Polski z dziećmi w dniu 13 grudnia 1950r. Mąż jej wrócił w 7 miesięcy później /aby zlikwidować mieszkanie w Szwecji^l zarobić na utrzymanie rodziny w kraju/.

2 grudnia 1951 r. małżeństwo Berkowsky zostali aresztowani w Łodzi przez władze bezpieczeństwa, przewiezieni do więzienia mokotowskiego w W-wie i wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w dn.31 marca 1952r. *skazani na dożywotnie więzienie*
ona z art7 MKK *skazana na dożywotnie więzienie*

ona z art. 7 MKK

on z art. ~~28~~ 28 KKWP ~~skazani na dożywotnie więzienie.~~

Na ich rozprawie głównym oskarżonym był Zbigniew Romer / z zawodu ekonomista, żonaty, ojciec dwojga dzieci/, ~~były~~ ^{były} aktywny działacz Stronnictwa Narodowego, w czasie okupacji niemieckiej, członek Komendy Obszaru Warszawskiego NOW. Po scaleniu z AK działał w BJP-ie w randze pporucznika, odznaczony przez gen. "Bora" - Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Został on skazany na karę śmierci, pozbawienie praw obywatelskich i publicznych, praw honorowych oraz przepadek mienia z art 7 MKK. Wyrok wykonano na nim w dn. 11.VII.52 r.

Małżonkowie Berkowscy odpowiadali za przekazanie nielegalnej poczty z ośrodka emigracyjnego S.N na emigracji do kraju. Zbigniew Romer za przyjęcie tej poczty. Maria Berkowska faktycznie nie wiedziała nawet o tej przesyłce, ale została skazana za rzekome współdziałanie z mężem.

W sprawie Zbigniewa Romera już po wykonaniu na nim kary śmierci - Zgromadzenie Sędziów Sądu Najwyższego Wojskowego w dn. 6.II.1957r postanowiło uznać wyrok WSR za niewspółmiernie wysoki i niesłuszny, oparty o nieprawidłową kwalifikację prawną w pierwotnym postępowaniu. Postanowiono też wypłacić ze Skarbu Państwa za niesłuszne wykonanie kary śmierci, wdowie po Z.Romerze " odszkodowanie w wysokości 29.600 zł, a osieroconym dzieciom "rentę" wyrównawczą" do uzyskania pełnoletności po 200 zł. miesięcznie.

W sprawie zaś Karola i Marii Berkowskich Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego w dniu 29.VIII.1956r. postanowiło zmienić wyrok WSR przez poprawienie kwalifikacji prawnej na art 86 § 2 i zmniejszyć wyroki każdemu z nich do 9 lat więzienia. Ponadto zastosowano im amnestię w 1956r. zmniejszającą kary o połowę t.j. do kar po 4 l i 6 m-cy więzienia oraz Karolowi dodatkowo zmniejszono karę utraty praw ob. i publ. pr.hon. z 5 lat do 2 lat i 6-mcy oraz darowano mu karę przepadku mienia w części niewykonanej.

Maria Berkowska odbywała karę skazania w więzieniach na Mokotowie, w Fordonie i w Inowrocławiu. Nie żałowała swego powrotu do Polski mimo tragedii rozbicia rodziny.

Współwięźniarkom mówiła, że: "woli jeść więzienny chleb w kraju niż luksusowy na obczyźnie." W więziennych też gawędach kobiecych o miłości twierdziła, że "ze wszystkich ukochań największa jest miłość ojczyzny, bo ona wszystko obejmuje",

Karol i Maria Berkowscy przesiedzieli w więzieniu o pół roku dłużej ponad postanowienie amnestyjne.

Po wyjściu z więzienia z trudem wielkim odbudowywali swoją egzystencję rodzinną.

Karol Berkowski zmarł w 1968 r. Maria Berkowska samotnie wychowywała i kształciła dzieci, dziś już dorosłe i pracujące.

Sama po przeżyciach w obozie koncentracyjnym i więzieniach ma zrujnowane zdrowie.

Stwierdzam, że w przedstawione fakty są zgodne z prawdą.

Maria Berkowska

I/2 Dokumenty dotyczące osoby relatora

- Wyciąg sentencji postanowienia Najwyższego sądu wojskowego, Warszawa 1956, mps, wyg., k.l, s. 1-2



WYCIĄG SENTENCJI POSTANOWIENIA

Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego na posiedzeniu ~~nie~~ ^{oficjalnym} niejawnym w dniu 29 sierpnia 1956 r. w Warszawie

p o s t a n o w i ł o :

I. Zmienić wyrok b. Wojskowego Sądu Rejonowego w ~~Katowicach~~ z dnia 31 marca 1952 r., postanowienie Najwyższego Sądu ~~Wojskowego z dnia 8~~ ^{Wojewódzkiego z dnia 8} maja 1952 r. i Zgromadzenia Sędziów Najwyższego Sądu ~~wojskowego~~ ^{wojskowego} z dnia 5 października 1955 r. w sprawie BERKOWSKIEGO Karola i BERKOWSKIEJ Marii c. Józefa przez:

1/ poprawienie kwalifikacji prawnej czynu Berkowskiego Karola z art. 28 KKWP w zw. z art. 7 MKK, a Berkowskiej Marii z art. 7 MKK na właściwą z art. 28 w zw. z art. 86 § 2 KKWP i przyjęcie że: Berkowski Karol dopuścił się tego przestępstwa w ten sposób, że w lipcu 1951 r. pomógł Furce Władysławowi do prowadzenia z Londynu działalności zmierzającej do zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego przez to, że przewiózł ze Szwecji do Polski 800 dolarów, mikrofilm zawierający wiadomości organizacyjne SN oraz chemikalia do sporządzania "atramentu sympatycznego", która z godnie z poleceniem Furki przekazał wyznaczonym osobom w Łodzi, Gliwicach i Brzegu;

Berkowska Maria dopuściła się tego przestępstwa w ten sposób, że od lata 1949 r. do sierpnia 1951 r. w Szwecji i Łodzi pomogła Furce Władysławowi do prowadzenia działalności zmierzającej do zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego przez to, że przewiozła ze Szwecji do Polski materiały informacyjne dla b. działacza S.N. Romera, pomogła w przekazaniu takich materiałów przywiezionych przez swego męża i udzieliła Furce informacji o sytuacji w kraju.

2/ złagodzenie kar więzienia wymierzonych skazanemu/ym Berkowskiemu Karolowi i Berkowskiej Marii każdemu do 9/dziewięciu/ lat więzienia przy przyjęciu art. 36 § 2 KKWP za ich podstawę i z tymi zmianami orzeczenia te utrzymać w mocy.

II. Na zasadzie art. 3 ust.1 pkt.2 lit.a/ i art. 4 ust.2 lit.a ustawy z 27.04.1956 r. o amnestii złagodzić wymierzone Berkowskiemu Karolowi i Berkowskiej Marii kary po 9 lat więzienia o 1/2, tj. do kar po 4/cztery/ lata i 6 /sześć/ miesięcy więzienia, a nadto Berkowskiemu Karolowi karę 5 lat utraty praw do 2/dwóch/ lat i 6/sześciu/ miesięcy utraty praw, oraz darować mu karę przepadku mienia w części niewykonanej.

./.

III. Na zasadzie art. 56 KKWP zaliczyć Berkowskiemu Karolowi na poczet kary pozbawienia wolności okres jego tymczasowego aresztowania od dnia 2 grudnia 1951 r.

Sekretarz Zgromadzenia:
/podpis nieczytelny/

Przewodniczący:
/podpis nieczytelny/

pieczęć okrągła o brzmieniu:
Najwyższy Sąd Wojskowy



Za zgodność:
Kierownik Sekretariatu
Wojskowego Sądu Garnizonowego
w Warszawie

[Handwritten signature]
Jan Czajka, ppłk

Warszawa, dnia *Arminie 6* 1951 r.



T. 2156/wsk

NOWK
W-wa

BERKOWSKA Maria

2 d. Słupek

ps "Iz2"

1. dzieci Marii B. czytają książki, (b.d.)
oryg., (14 x 9), szt. 1
2. Ania i Jurek Berkowscy dzieci Marii B.
1951 r. past. (14 x 9) szt. 1
3. matka Berkowska, 1950 r., repr.,
(8,7 x 14) szt. 1
4. Karol Berkowski - mąż, 1950 r.
(8,3 x 14), szt. 1

2. smt. 2013v.

1. WSK
Tęski osobowe
2. T. 2156 / WSK
3. repr., 8,7 x 13,5
- 4.
5. BERKOWSKA
mania

6. 1850r.

7.

8. Uwagi: Opis ma odwrotnie
fotogr.

(marianne) mania

Bukowskie zw. 1820

zdjęcie 1850r.



Łódźcie elłaru Berkowskiej
21 przed aresztowania
w p. Elżbiety

8. Uwagi:

Opis na odwrocie fotogr.

Zdjęcie z 1951 r.

Ania i Jurek Berkowsy
dzieci manii i Karola
Berkowskich

(przed aresztowaniem
rodziców)





Kochana Mamusiu, ↗
przesyłam Mamusi
zdjęcia. Zrobiliśmy
dużo, ale nie wszy-
stkie się udały
Ciocia wypadła
bardzo nieładnie
i dlatego Ciocia nie
posyła. A ja też
nie wyszłam dobrze
bo nie jestem foto-
geniczna. Całuję
Kochaną Mameńkę.
Twoja Córka Ania B.





FUNDACJA
1939
POMORZE
1945
AK
K
ELBIETY ZAWACKIEJ

Berkowski Rowol
zdjęcie 1950



~~dokumenty
do zwrotu~~

Bochnerowa
Maria

~~Geneza
Spawa
Wyzwolenie
1945~~

BERKOWSKA Maria

